

Det danske sprog i forandring - er dansk døende eller lever dansk sprog bedst i kaos?

Tema: Sprog og sprogbrug - det danske sprog i forandring
Fag: Dansk
Målgruppe: Dansklærere på 7.-10. klassetrin

QR-kode

Fører til
posten i
mitCFU

DRK, 10.09.2015, 30 min. (Hausgaard & Vers – rejsende i dansk (1))
DRK, 17.09.2015, 30 min. (Hausgaard & Vers – rejsende i dansk (2))
DRK, 24.09.2015, 30 min. (Hausgaard & Vers – rejsende i dansk (3))
DRK, 01.10.2015, 30 min. (Hausgaard & Vers – rejsende i dansk (4))
DRK, 08.10.2015, 30 min. (Hausgaard & Vers – rejsende i dansk (5))
DRK, 15.10.2015, 30 min. (Hausgaard & Vers – rejsende i dansk (6))

Bandeord, engelske gloser og perkerdansk er flyttet ind i det danske sprog, som konstant er under beskyddning. Spørgsmålet er, om sproget præges af hastighed og sjusk, eller om sproget rent faktisk er i rivende udvikling?

På folkeskolens ældste trin er det oplagt at sætte fokus på det danske sprogs udvikling for herigennem at udvikle og ikke mindst styrke elevernes eget sprog. Sproglig bevidsthed er et nøgleord i denne henseende!

Denne pædagogiske vejledning præsenterer en mulig tilgang til programserien Hausgaard & Vers. Den pædagogiske vejledning indeholder desuden forslag til elevopgaver, hvor eleverne får mulighed for at eksperimentere og ikke mindst lege med det danske sprog.

De billeder, der indgår i denne pædagogiske vejledning, er alle taget direkte fra program 1.

Faglig relevans/kompetenceområder

Den pædagogiske vejledning vedrører især kompetenceområdet **Kommunikation**, hvor målparrerne under området **Sproglig bevidsthed** vægtes.

Eleverne skal bl.a. iagttage sproget for herigennem at kunne *karakterisere* og ikke mindst *diskutere*.

Desuden vægtes kompetenceområdet

Fremstilling med afsæt i det dertilhørende kompetencemål – eleven skal kunne udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift såvel som tale.

Sproglig bevidsthed	
Eleven kan iagttage udtryk for holdninger i sprog	Eleven har viden om sproglig modalitet
Eleven kan iagttage, hvordan vi danner forestillinger om verden med ord og sprog	Eleven har viden om nuancer i sproget og sprogets virkning
Eleven kan karakterisere og diskutere sprog i forskellige situationer	Eleven har viden om sprog og sprogbrug, sprogets variation og forskellige funktioner

Forslag til læringsmål til eleverne

Ovenstående udmøntes i disse læringsmål, der tænkes anvendt på 9. og 10. klassetrin:

1. Du har viden om det danske sprogs udvikling
 - fortid/nutid/fremtid?
2. Du kan beskrive nuancer i sproget og sprogets virkning
3. Du kan karakterisere og diskutere det danske sprog i forskellige situationer
4. Du kan diskutere virkningen af sproglige kneb i forskellige kontekster

Ideer til undervisningen

Med baggrund i Hausgaard & Vers – rejsende i dansk er det oplagt at lade eleverne selv lave deres egne "undersøgelser", ligesom de også kan gøre sig som rejsende i sprog.

Indledningsvis vækkes elevernes sproglige opmærksomhed ved at sætte spot på sproget. Som perspektiv kan første strofe af *I Danmark er jeg født* inddrages

I Danmark er jeg født

H.C. Andersen, 1850

I Danmark er jeg født, dér har jeg hjemme,
der har jeg rod, derfra min verden går.
Du danske sprog, du er min moders stemme,
så sødt velsignet du mit hjerte når.
Du danske, friske strand,
hvor oldtids kæmpegrave
stå mellem æblegård og humlehave.
Dig elsker jeg! - Dig elsker jeg!
Danmark, mit fædreland!

Elevopgave 1

- Hvordan forstår du 3. og 4. verselinje?
- Hvorfor mon H. C. Andersen sammenligner det danske sprog med sin "moders stemme"?
- Gør det nogen forskel, når du hører Isam B's version, som kan findes på youtube?

Eleverne skal nu sætte spot på alverdens danske ord.

Som forberedelse bedes eleverne skrive en række ord på karton (1 ord pr. ark). Læreren har på forhånd udvalgt nogle af de ord, Hausgaard & Vers betoner og problematiserer for således at inspirere eleverne, f.eks.:

KORKBÆLTE
LISE
FLYGTIG
SNAPPE
VAKUUM
KLINGE
SJUSK
...

Alle billeder er fra tv-udsendelserne

Elevopgave 2

- Træk 10 forskellige ord
- Forklar dine ord.
- Kategoriser dem i følgende kategorier:
 1. slang,
 2. fremmedord &
 3. ordnordiske og måske ligefrem ubrugelige ord

Først nu vises en af de seks udsendelser.

Som lærer behøver man på ingen måde at tage afsæt i program 1, da de følgende elevopgaver nemt kan justeres – de viste er blot tænkt som inspiration.

Elevopgave 3

- Forklar og uddyb, hvad Hausgaard & Vers mon mener med nedenstående udsagn...
- Er du enig?

"Survival of the fastest"

Moderne sprog kan virke kaotisk, som om alle har grønt lys på én gang i et stort lyskryds.

**"Sproget er en levende organisme. Det er ikke noget, man tænker over til daglig.
Men hvis sproget ikke udviklede sig, ville det jo være dødt,"**

Elevopgave 4

- En professor udtaler, at "Sproglig udvikling er sjusk"
- Er det rigtigt, at særligt unge *sjusker, forkorter og snubler* – er alle unge sprogpasere?

Elevopgave 5

- Kom med andre bud på forkortelser/sammentrækninger, som du anvender eller måske hører i din dagligdag...

I en artikel citeres Per Vers for følgende:

For mig er godt sprog ikke nødvendigvis korrekt sprog, men sprog med præcision og slagfærdighed, så hvert

eneste ord rammer folk som sten fra en slangebøsse. Jeg har lige indtalt min første lydbog og opdagede der, hvordan man kan ændre det enkelte ords betydning ved hjælp af tryk og pauser, og sådan kan det være en kunst at udtrykke sig klart over for andre. I mine tekster forsøger jeg at lægge et æstetisk lag på alt, jeg siger. Men det vigtigste må være, at man er i stand til at udtrykke det, der foregår inde i en selv, så andre forstår det"

Elevopgave 4 – Som sten fra en slangebøsse

- Hvordan definerer du "Godt sprog"?
- Fuldend denne sætning:

Godt sprog er for mig...

- I program nr. 1 er Per Vers iklædt en trøje med teksten "Kong Vers" printet på et kendt logo.
- Kom med andre eksempler på kendte logoer, som man – som sten fra en slangebøsse – kan ændre for egen vindings skyld...

Disse eksempler skal du bruge i næste øvelse, så gør dig umage!

Elevopgave 5

Du skal nu selv være "rejsende i sprog". Det betyder, at du – gerne sammen med 2-3 af de andre i klassen – skal sætte spot på sproget.

I skal lave et kort tv-indslag, hvor I f.eks.:

- Belyser jeres helt eget forhold til det danske sprog (vend evt. tilbage til øvelse 4)
- Giver eksempler på "Sprog som sten fra en slangebøsse"
- Inddrager interviews på tværs af landegrænser og generationer:
 - Hvad kendetegner dansk sprog for henh. en 4-årig og en 80-årig?
 - Hvad kendetegner dansk sprog for en etnisk dansker – og en med anden etnisk baggrund end dansk?
- Anvender eksempler på slang, fremmedord & oldnordiske og måske ligefrem ubrugelige ord
- Giver eksempler på ord, der med tiden er blevet udsat for "Politisk korrekthed"
- Inddrager faste vendinger om ord, f.eks.
 - at tage ordet
 - at have ordet i sin magt
 - at snuble over ordene
 - at bede om ordet
 - ...

Supplerende materialer

Følgende er forslag til supplerende materialer, der evt. kan lånes på dit lokale CFU.

TV-udsendelser

TV! TV! TV! (31): TV-sprog, DR2, 6/2 2012

Kampen om sproget (5): Truslen fra engelsk, DR2, 24/4 2011

Kontrovers (3), DR2, 24/6 2010

I Danmark er jeg født – en rejse gennem det danske sprogs mange variationer, DR2, 9/7 2006

Faglitteratur

Vild med sprog 7, Henrik Poulsen, Gyldendal, 2011

Vild med sprog 8, Henrik Poulsen, Gyldendal, 2011

Vild med sprog 9, Henrik Poulsen, Gyldendal 2011

Spejl dig i sproget 1 og 2, Gyldendal, 2011

Spot på ord, Gyldendal, 2011

Avisartikler, der alle kan findes på infomedia

Araberslang kan blive pæredansk, Berlingske, 24. juli 2013

Araberslang invaderer sproget, BT, 22. juli 2013

Øvrige links

<http://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/sjusk-udvikler-sproget>

http://www.dr.dk/Om_DR/Nyt+fra+DR/Programmer_koncerter/2015/09/02121831.htm

<http://www.kristeligt-dagblad.dk/bagsiden/sprogets-finesser-hives-ud-af-glemmebogen>

<http://www.eurowoman.dk/har-du-hort/kultur/vers-og-hausgaard-i-nyt-program-om-sprog-jamen-verden-er-af-lava/>